O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

ZAMONAVIY INNOVATSION TADQIQOTLARNING DOLZARB MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR

mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami

(2024-yil 17-18-may)

(2-qism)

JIZZAX-2024

“Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar” mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami – Jizzax: O‘zMU Jizzax filiali, 2024-yil 17-18-may. 461-bet.

Respublika miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globallashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur’atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e’tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma’ruza tezislari to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas’ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., PhD. O‘ralov A.I.

Tahrir hay’ati a’zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., b.f.f.d. (PhD) O‘ralov A.I., t.f.f.d.(PhD), dotsent Abdumalikov A.A., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), dots. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dotsent Alibayev S.X., p.f.f.d. (PhD) Halimov O‘.H., p.f.f.d.(PhD), dotsent Karshiyev A.A., f.f.f.d.(PhD), dotsent Sindorov L.K., t.f.f.d. (PhD), dotsent Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD), dotsent Mustafaqulov M.A., f.f.f.d. (PhD) Alibekov D.A.., f-m.f.f.d. (PhD) Sharipov X.F., ps.f.f.d.(PhD) Norbekova B.Sh., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Qayumov O.A., Jo‘rayev M.M.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma’ruza tezislarining mazmuni, undagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas’uldirlar.

Conclusion

The significance of creativity in pedagogical science cannot be overstated. As the demands of the 21st century continue to evolve, fostering creativity in education is essential for preparing students to navigate complex, dynamic environments. By embracing creative pedagogies, educators can cultivate learners who are not only knowledgeable but also innovative, adaptable, and capable of contributing meaningfully to society. Future research and practice should focus on developing and implementing strategies that effectively integrate creativity into all levels of education, ensuring that every student has the opportunity to realize their creative potential.

References:

1. Csikszentmihalyi, M. (1996). Creativity: Flow and the Psychology of Discovery and Invention. Harper Perennial.

2. Gardner, H. (1983). Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. Basic Books.

3. Piaget, J. (1954). The Construction of Reality in the Child. Basic Books.

4. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press.

5. Amabile, T. M. (1996). Creativity in Context: Update to The Social Psychology of Creativity. Westview Press.

6. Robinson, K. (2001). Out of Our Minds: Learning to be Creative. Capstone.

KREATIVLIK TUSHUNCHASINING YEVROPA ILM-FANIDA O‘RGANILISHI

N.Saydullayeva
Jizzax davlat pedagogika universiteti

Annotatsiya. Kreativlik ko'p qirrali konstruksiya bo'lib, u turli fanlar bo'ylab, xususan, Evropa fani kontekstida katta qiziqish uyg'otdi. Ushbu maqola Evropa ilmiy adabiyotlarida kreativlikning rivojlanishi, nazariy asoslari va zamonaviy tushunchalarini o'rganishga qaratilgan. Tarixiy istiqbollarni, kognitiv nazariyalarni va metodologik yondashuvlarni o'rganib, ushbu maqola Evropa fanida kreativlik kontseptsiyasi va o'rganilishi haqida to'liq ma'lumot berishga intiladi.

Kalit so‘zlar: Ijodkorlik, Pedagogika fanlari, Talabalarni rivojlantirish, Konstruktivistik nazariyalar, Ko'p intellektlar, Oqim nazariyasi, Loyihaga asoslangan ta'lim

Ko'pincha yangi va foydali g'oyalarni yaratish qobiliyati sifatida ta'riflangan kreativlik insoniy innovatsiyalar va taraqqiyotning markazida turadi. Uni o'rganish ko'plab fanlarni qamrab oladi, bu uning murakkab va ko'p qirrali tabiatini aks ettiradi. Evropa fanida kreativlik tushunchasi madaniy, tarixiy va intellektual ta'sirlarning boy

gobelenlari bilan shakllangan sezilarli evolyutsiyani boshdan kechirdi.

Kreativlikni o'rganish qadimgi yunon falsafasiga borib taqaladi, u erda dastlab xudolar tomonidan odamlarga berilgan ilohiy ilhom sifatida qabul qilingan. Uyg'onish, ma'rifat va romantik davrlarda Evropa tafakkurining rivojlanishi bilan kreativlik tushunchasi o'zgarib, ratsionallik, individuallik va hissiyotlarni ifodalash aspektlarini birlashtirgan. 20-asrga kelib, evropalik olimlar kreativlikni o'rganish uchun kognitiv va psixologik yondashuvlarni qo'llashni boshladilar, bu esa keng qamrovli nazariy asoslarning rivojlanishiga olib keldi.

Zamonaviy Evropa fanida kreativlik turli ob'ektivlar, jumladan, ijodiy fikrlash ortidagi aqliy jarayonlarni o'rganuvchi kognitiv nazariyalar, individual va jamiyat omillarining o'zaro ta'sirini hisobga oladigan tizimli modellar va psixologiya, ta'lim kabi turli sohalardagi tushunchalarni birlashtiradigan fanlararo istiqbollar orqali o'rganiladi. , nevrologiya va san'at. Ushbu yaxlit yondashuv kreativlikning murakkabligini va uning nuanslarini qamrab olish uchun turli metodologiyalar zarurligini ta'kidlaydi.

Ushbu maqola tarixiy ildizlari, nazariy asoslari, uslubiy yondashuvlari va zamonaviy tushunchalarini o'rganish orqali Evropa fanida kreativlik tushunchasini o'rganishga qaratilgan. U kreativlikning kontseptualizatsiyasi va o'rganilishi haqida to'liq ma'lumot berishga, uning ta'lim, innovatsiya va madaniy rivojlanishdagi ahamiyatini ko'rsatishga intiladi. Kontseptsiya evolyutsiyasi va uning joriy qo'llanilishini kuzatish orqali ushbu maqola kreativlikni inson salohiyati va jamiyat taraqqiyotining muhim tarkibiy qismi sifatida chuqurroq tushunishga hissa qo'shishga intiladi.

Tarixiy istiqbollar

Ilk falsafiy ildizlar

Evropada kreativlikni o'rganish qadimgi yunon falsafasiga borib taqaladi, bu erda kreativlik ko'pincha ilohiy ilhom bilan bog'liq edi. Aflotun kreativlikka ilohiy telbalikning bir koʻrinishi sifatida qaragan boʻlsa, Aristotel ijod jarayonida ratsionallik va mahoratning rolini taʼkidlagan. Uyg'onish davrida kreativlik insoniy xususiyat sifatida ko'rila boshlandi, bunga Leonardo da Vinchi va Mikelanjelo kabi polimatlarning asarlari misol bo'la oladi.

Ma'rifat va romantizm

Ma'rifat davri ratsionallik va empirik izlanish tomon siljishni olib keldi, Immanuel Kant va Jon Lokk kabi shaxslar kreativlikni kognitiv jarayon sifatida tushunishga hissa qo'shdilar. Romantizm esa ijodning emotsional-individual jihatlariga urgʻu berib, ijodkor dahosi va ijodiy ifodaning oʻziga xosligini tarannum etardi.

Zamonaviy Yevropa fanining nazariy asoslari

Kognitiv nazariyalar

20-asrda evropalik olimlar kreativlikni o'rganish uchun kognitiv yondashuvlarni qabul qila boshladilar. Jan Piaget va Lev Vygotskiy kabi kashshoflar ijodiy fikrlashning rivojlanish va ijtimoiy jihatlarini o'rgandilar. Kognitiv psixologlar kreativlik asosidagi psixik jarayonlarni tushuntirish uchun turli modellarni ishlab chiqdilar, jumladan, turlicha fikrlash, muammolarni hal qilish, bilim va tasavvur o'rtasidagi o'zaro ta'sir.

Tizimli va ijtimoiy-madaniy yondashuvlar

Yevropa fanidagi so‘nggi nazariy o‘zgarishlar kreativlikning tizimli va ijtimoiy-madaniy jihatlariga urg‘u berdi. Mixaly Csikszentmihalyi tomonidan taklif qilingan Kreativlikning tizimli modeli kreativlikni shaxs, soha va soha o'rtasidagi o'zaro ta'sir sifatida ko'rib chiqadi. Ushbu model ijodiy hissalarni qo'llab-quvvatlash va e'tirof etishda ijtimoiy va madaniy kontekstlarning muhimligini ta'kidlaydi.

Fanlararo istiqbollar

Evropada kreativlikni o'rganish psixologiya, ta'lim, nevrologiya va san'atning g'oyalarini birlashtirgan fanlararo yondashuvlarni tobora ko'proq qamrab oldi. Ushbu yaxlit nuqtai nazar kreativlikning murakkabligini va uning ko'p qirrali tabiatini qo'lga kiritish uchun turli metodologiyalar zarurligini tan oladi.

Uslubiy yondashuvlar

Eksperimental va empirik tadqiqotlar

Evropa fanida kreativlik bo'yicha empirik tadqiqotlar ko'pincha ijodiy samaradorlikni o'lchaydigan va ijodiy fikrlashga ta'sir qiluvchi omillarni aniqlaydigan eksperimental tadqiqotlarni o'z ichiga oladi. Kreativlikni baholash uchun odatda Torrance Tests of Creative Thinking (TTCT) va Remote Associates Test (RAT) kabi usullardan foydalaniladi.

Sifatli va amaliy tadqiqotlar

Keys va etnografik tadqiqotlarni o‘z ichiga olgan sifat metodologiyalari shaxslar va guruhlarning ijodiy jarayonlari haqida chuqur ma’lumot beradi. Bu yondashuvlar kreativlikning kontekstual va subyektiv tomonlarini tushunishda ayniqsa qimmatlidir.

Neyrologik tadqiqotlar

Neyrologiya sohasidagi yutuqlar kreativlikning neyron korrelyatsiyasini o'rganishga imkon berdi. Evropada o'tkazilgan neyroimaging tadqiqotlari ijodiy fikrlash bilan bog'liq bo'lgan miya hududlari va tarmoqlarini aniqlab, kreativlikning biologik asoslari bo'yicha yangi istiqbollarni taklif qildi.

Zamonaviy tushunchalar va ilovalar

Ta'lim va pedagogika

Evropa ta'lim tizimlarida kreativlikni rivojlantirish asosiy maqsadga aylandi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, ijodiy qobiliyatlar shaxsiy va kasbiy rivojlanish uchun juda muhimdir. Talabalarda kreativlikni rivojlantirish uchun loyihaga asoslangan ta'lim va san'at integratsiyasi kabi innovatsion pedagogik yondashuvlar qo'llaniladi.

Innovatsiyalar va sanoat

Kreativlik kontseptsiyasi ham Yevropada innovatsiyalar va iqtisodiy o'sish uchun markaziy o'rin tutadi. Dizayn, ommaviy axborot vositalari va texnologiyalarni o'z ichiga olgan ijodiy sohalar innovatsiyalarni rivojlantirish uchun ijodiy qobiliyatga tayanadi. Evropa siyosati va tashabbuslari ko'pincha ijodiy tashabbuslar va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratishga qaratilgan.

Madaniy va ijtimoiy ta'sir

Ijod kengroq madaniy va ijtimoiy ta'siri bilan tan olingan. Evropada ijodiy faoliyat madaniy merosga, ijtimoiy hamjihatlikka va jamiyat rivojlanishiga hissa qo'shadi. San’at va madaniyat sohalari kreativlikni targ‘ib qilish va uning jamiyatga foyda keltirishida muhim o‘rin tutadi.

Yevropa fanida kreativlikni o'rganish insonning ushbu muhim qobiliyatining murakkabligini aks ettiruvchi boy va xilma-xil bilimlarni o'z ichiga oladi. Tarixiy falsafiy munozaralardan tortib, zamonaviy fanlararo tadqiqotlargacha yevropalik olimlar kreativlikni tushunish va rivojlantirishga katta hissa qo‘shdilar. Kelajakdagi tadqiqotlar kreativlik sirlarini ochishda davom etadi, shaxsiy va jamiyat farovonligini oshirishi mumkin bo'lgan yangi o'lchovlar va ilovalarni o'rganadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Csikszentmihalyi, M. (1996). Creativity: Flow and the Psychology of Discovery and Invention. HarperCollins.
2. Kaufman, J. C., & Sternberg, R. J. (2010). The Cambridge Handbook of Creativity. Cambridge University Press.
3. Piaget, J. (1972). Psychology and Epistemology: Towards a Theory of Knowledge. Penguin Books.
4. Vygotsky, L. S. (2004). Imagination and Creativity in Childhood. Journal of Russian and East European Psychology, 42(1), 7-97.
5. Runco, M. A., & Jaeger, G. J. (2012). The Standard Definition of Creativity. Creativity Research Journal, 24(1), 92-96.

OILADA ZO‘RAVONLIK

Samatova Nigora, Sadriddinova Zarnigor,
Zarpillayeva Shoxista
O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali

Annotatsiya. Hozirgi kunda jamiyatdagi global muammo xotin-qizlarda uchrayotgan zo‘ravonlikdir.Xotin -qizlarning huquqlarini himoya qilish davlat siyosati darajasiga ko‘tarildi. Xotin-qizlardagi zo‘ravonlikni kamaytirish va bu bo‘yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar to‘g‘risida bugungi maqolamizda yoritib beramiz. Mamlakatimizda zo‘ravonlikni oldini olish bo‘yicha islohotlar o‘tkazilmoqda. Bu islohotlar, albatta xotin -qizlarning jamiyatdagi o‘rni va qadr -qimmati yuqori ekanligidan dalolat beradi.

Kalit so‘zlar: Gender tenglik, ruhiy zo‘ravonlik, ayollar qadri,himoya orderi,joniga qasd qilish, jismoniy zo‘ravonlik, xotin -qizlarning o‘rni, huquqiy konsultant.

Bugungi kunda yurtimizda xotin-qizlarni zo‘ravonlikdan himoya qilish bo‘yicha turli xil qarorlar qabul qilinmoqda.2019-yil 2-sentabrda O‘zbekiston Respublikasining Prezidenti "Xotin -qizlarni tazyiq va zo‘ravonlikdan himoya qilish to‘g‘risida"gi Qonunni imzoladi.Ushbu qonun O‘zbekistonda ayollarning kamsitilishi va ayollarga zo‘ravonlik ko‘rsatishning barcha shakllariga nisbatan qonuniy choralarni belgilab berdi.

Xotin -qizlarning jamiyatdagi o‘rni kundan kunga yuqorilab bormoqda. Ayollar va erkaklarga nisbatan "Gender tenglik" tushunchasi kiritildi.Bu ayollar va erkaklar teng huquqli ekanligidan dalolat beradi.Bugungi kunda ayollarimiz ham yuqori rahbar lavozimlariga ham tayinlanmoqda.Masalan, Senat raisi T.Norboyevani ham namuna qilib ko‘rsatishimiz mumkin. 2019-yilning noyabr va dekabr oylarida